

Antidiskriminační judikatura Ústavního soudu 2009 - 2019

Mgr. et Mgr. Robert Jakubíček

ÚSTAVNÍ
SOUD

Vybraná judikatura 2009 – 2019

- A) Pracovněprávní vztahy – výpověď a diskriminace z důvodu pohlaví, těhotenství, věku apod.
- B) Ubytovací služby – odmítnutí ubytování v hotelu a diskriminace na základě rasového či etnického původu, nebo státní příslušnosti
- C) Bydlení – diskriminace při přidělování bytů
- D) Reklama – diskriminace na základě etnického původu

A. Pracovněprávní vztahy

1. **Nález sp. zn. III. ÚS 880/15 ze dne 8. 10. 2015**
diskriminace na základě pohlaví
2. Usnesení sp. zn. IV. ÚS 4091/17 ze dne 13. 3. 2018
diskriminace z důvodu těhotenství
3. **Nález sp. zn. II. ÚS 1609/08 ze dne 30. 4. 2009**
diskriminace z důvodu věku

Diskriminace z důvodu pohlaví sp. zn. III. ÚS 880/15

Stěžovatel byl zaměstnán jako vychovatel v dětském domově. Z tohoto pracovního poměru dostal výpověď podle § 52 písm. f) zákoníku práce, s poukazem na to, že pro absenci vzdělání v oboru speciální pedagogiky nesplňuje kvalifikační předpoklady pro výkon sjednané práce. Dle stěžovatele podmínku vzdělání přitom nesplňovala i další zaměstnankyně, která si místo udržela. Stěžovatel podal žalobu na určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru výpovědí, kterou zdůvodnil diskriminací na základě pohlaví. Okresní soud stěžovatelovu žalobu zamítl a dospěl k závěru, že diskriminace prokázána nebyla. Odvolací soud toto rozhodnutí potvrdil a Nejvyšší soud dovolání stěžovatele odmítl.

Stěžovatel v ústavní stížnosti tvrdil, že obecné soudy měly výpověď a jednání zaměstnavatele vůči stěžovateli posuzovat i z hlediska zákazu diskriminace a nerovného zacházení. Stěžovatel namítal, že důkazní břemeno mělo být ve smyslu § 133a o. s. ř. přeneseno na zaměstnavatele, což ale v jeho věci soudy neučinily, neboť věc řešily jako "prosté" nediskriminační rozvázání pracovního poměru výpovědí z důvodu nesplnění kvalifikačního předpokladu. Takový postup měl vést k porušení jeho práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Diskriminace z důvodu pohlaví sp. zn. III. ÚS 880/15

Ústavní soud dospěl k závěru, že nalézací i odvolací soud v této věci pochybil při hodnocení předložené dokumentace (zpráv kontrolních orgánů – oblastní inspektorát práce), neboť k nim oba soudy přistoupily zcela formalisticky, pouze odkazem na závěr o "neprokázání diskriminačního jednání". Přitom ale zcela opomenuly závěr vyplývající ze zjištění veřejného ochránce práv, totiž že nerovné zacházení na pracovišti de facto zjišťováno nebylo. V otázce srovnání s jinou osobou ve srovnatelném postavení Ústavní soud konstatoval, že zaměstnankyně, která nesplňovala kvalifikační předpoklady, byla bezesporu vhodným komparátorem, neboť ke dni podání výpovědi byla tato zaměstnankyně právě ve stejném postavení jako stěžovatel. Nalézací i odvolací soud navíc pominuly námitku stěžovatele, že doplnění potřebné odborné kvalifikace mu bylo, ve srovnání s ostatními zaměstnankyněmi ze strany zaměstnavatele znemožněno systémem nastavení služeb.

Na základě výše uvedených argumentů Ústavní soud zhodnotil závěr odvolacího soudu o "zjevné neopodstatněnosti argumentace stěžovatele diskriminačním důvodem (pohlaví) tak, že nemá podklad ve spisovém materiálu, a tudíž je v extrémním rozporu se zjištěným skutkovým stavem. Ústavní soud konstatoval, že nemá pochybnosti o tom, že posuzovaný případ vyžadoval aplikaci § 133a občanského soudního řádu, neboť stěžovatel žalobu na neplatnost výpovědi odůvodňoval argumenty založenými na námitce diskriminačního jednání zaměstnavatele.

Ústavní soud tak dospěl k závěru, že rozhodnutími obecných soudů došlo k porušení práva stěžovatele na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a že stěžovateli nebyla poskytnuta náležitá soudní ochrana ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny, a proto napadená rozhodnutí zrušil.

Diskriminace z důvodu pohlaví sp. zn. III. ÚS 880/15

Právní závěr soudu, že žalobce neunesl důkazní břemeno, a tudíž nemohlo dojít k jeho přenesení na žalovaného podle pravidla § 133a o. s. ř., musí vyplynout z pečlivě zvážených skutkových okolností konkrétního případu.

Pokud soudy nedostojí své zákonem stanovené povinnosti dostatečně se vypořádat se vším, co účastníci tvrdí, i se vším, co vyšlo v řízení najevo, má to za následek vadu řízení, která představuje zásah do ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces.

B. Ubytovací služby – odmítnutí ubytování v hotelu

1. **Nález sp. zn. III. ÚS 1213/13 ze dne 22. 9. 2015**
diskriminace na základě rasového či etnického původu
2. Nález sp. zn. II. ÚS 3212/18 ze dne 17. 4. 2019
diskriminace z důvodu „státní příslušnosti“ aneb svoboda projevu v rámci podnikání
(GOLDEN GASTRO SERVICE – hotel Brioni a anexe KRYMU)

Diskriminace na základě rasového či etnického původu (III. ÚS 1213/13)

Hotel odmítl ubytovat stěžovatele, kteří měli předchozí telefonickou rezervaci, s vysvětlením, že jsou všechny pokoje obsazené. Na společnosti provozující hotel se stěžovatelé žalobou domáhali písemné omluvy a finančního zadostiučinění z důvodu diskriminace na základě rasového či etnického původu. Podle obecných soudů však tato společnost unesla své důkazní břemeno, neboť prokázala, že s hosty zacházela nediskriminačně. Ve své ústavní stížnosti stěžovatelé namítali porušení práva na spravedlivý proces.

Diskriminace na základě rasového či etnického původu (III. ÚS 1213/13)

Ústavní soud uvedl, že obecné soudy v projednávaném případě aplikovaly při zjišťování skutkové podstaty § 133a písm. b) občanského soudního řádu, podle něhož pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovodit, že ze strany žalovaného došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci na základě rasového nebo etnického původu při prodeji zboží v obchodě nebo poskytování služeb, je žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení. Odvolací soud pak na základě tvrzení žalované naznal, že se nejednalo o diskriminaci, ale pouze o následek předchozí rezervace veškeré ubytovací kapacity hotelu.

Ústavní soud však konstatoval, že mimo prokázání rezervace znemožňující ubytování stěžovatelů na základě celé řady listinných důkazů a svědeckých výpovědí je potřeba se zabývat také otázkou, zda nešlo pouze o formální jednání, které mělo za cíl maskovat diskriminaci ze strany zaměstnanců hotelu. Jedině tímto zjištěním by totiž mohla být diskriminace soudy vyloučena. Dle názoru Ústavního soudu se však neobjevil jediný důkaz, navržený žalovanou, který by jasně určil účel rezervace nebo by blíže specifikoval okolnosti s ní spojené. Navíc i samotná existence spojitosti mezi vlastníkem hotelu a společností provádějící rezervaci vzbuzuje mnohé pochybnosti. V neposlední řadě také Ústavní soud podotkl, že nelze souhlasit s názorem odvolacího soudu, který tvrdil, že jelikož ze strany zaměstnanců nezaznělo nic, co by bylo možné považovat za pohnutku k diskriminačnímu chování, nemohlo k diskriminaci dojít.

Diskriminace na základě rasového či etnického původu (III. ÚS 1213/13)

Ústavní soud uzavřel, že žalovaná neunesla důkazní břemeno a odvolací soud tak měl rozhodnout ve prospěch stěžovatelů, neboť se za daných okolností jednalo o diskriminaci. Odvolací soud tímto pochybením v průběhu dokazování porušil základní práva stěžovatelů na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a proto napadený rozsudek vrchního soudu zrušil.

V řízení před obecnými soudy stěžovatelé prokázali, že je zaměstnanci hotelu, který provozovala žalovaná, navzdory původnímu telefonickému příslibu odmítli ubytovat. Současně tvrdili, že byli tímto jednáním vystaveni diskriminaci, neboť důvod odmítnutí měl spočívat v jejich příslušnosti k romskému etniku, o které tito zaměstnanci v době rezervace nevěděli a zjistili ji až poté, co se stěžovatelé dostavili do hotelu. Není tedy sporu, že z jejich strany bylo uneseno břemeno tvrzení a že předložili skutečnosti dostatečně odůvodňující závěr o existenci možné diskriminace. Bylo proto na žalované, aby - v souladu s § 133a písm. b) občanského soudního řádu - vyvrátila založenou domněnku, že stěžovatelé byli diskriminováni, a prokázala, že odmítnutí jejich ubytování mělo jiný a zároveň ospravedlnitelný důvod.

Anexe Krymu – hotel Brioni (sp. zn. II. ÚS 3212/18)

1. Podnikání není jen způsobem získávání prostředků pro životní potřeby, nýbrž i prostorem pro autonomii jednotlivce a jeho seberealizaci. Dochází tak k faktickému propojování svobody projevu s právem podnikat: podnikatel se totiž profiluje tak, aby si svojí činností zajistil odpovídající obživu, a zároveň může tímto způsobem i vyjádřit určitý názor a pozitivně ovlivnit chování jiných.
2. V případě práva podnikat se do značné míry jedná o důsledek práva vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny. Je proto namístě důsledná zdrženlivost státu ohledně regulace podnikatelské činnosti a stát by měl zasahovat pouze tehdy, dochází-li jejím výkonem k porušování práv druhých anebo důležitého veřejného zájmu, nelze-li této ochrany dosáhnout jinak.
3. Zakázané podle § 6 zákona o ochraně spotřebitele není jakéhokoliv odlišné zacházení, nýbrž pouze takové, které není racionálně a ekonomicky odůvodněno a je primárně motivováno nenávisť. Odůvodněným a ústavně konformním omezením svobody podnikání a vlastnického práva podnikatelů ve vztahu k jejich spotřebitelům je zákaz diskriminace při poskytování služeb, která by mohla mít za cíl zásah do jejich lidské důstojnosti či posilování ponižujících stereotypů, a proto je jakékoli rozlišování mezi spotřebiteli zakázáno v případech tzv. podezřelých důvodů, jimiž jsou např. rasa, pohlaví nebo národnost. Čl. 3 Listiny, antidiskriminační zákon ani evropská antidiskriminační směrnice však nezařazují jako zakázaný diskriminační důvod státní příslušnost (s výjimkou odlišného zacházení s občany z jiných členských států Evropské unie).
4. V konkrétním případě je proto nutno hodnotit, zda byl **1) důvod omezení poskytování ubytovací služby s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem racionální a nebyl veden žádnými zavrženíhodnými pohnutkami, zda 2) se nejednalo o některý ze zákonem zakázaných či ústavně vymezených podezřelých diskriminačních důvodů, zda 3) povaha poskytované služby byla taková, že zájemce o ni objektivně neměl problém najít si odpovídající alternativu, tzn. stěžovatel se nenacházel v postavení právního a ani faktického monopolu, a konečně zda 4) zájmy potenciálního spotřebitele, které „byly ve hře“, nebyly existenciální, takže jejich neposkytnutím stěžovatel nemohl nikoho zásadněji ohrozit.**

C. Bydlení

- 1. Nález sp. zn. I. ÚS 1891/13 ze dne 11. 8. 2015**
diskriminace při přidělování bytů z důvodu
romské národnosti

Diskriminace při přidělování bytů (sp. zn. I. ÚS 1891/13)

Stěžovatelé žalobou na ochranu osobnosti napadali jednání žalovaných (města Kladna a ministerstva vnitra a ministerstva práce a sociálních věcí), kteří měli zasáhnout do jejich práv při uspokojování potřeby bydlení na základě jejich romské národnosti, v jejímž důsledku byli vystaveni diskriminačnímu a segregačnímu jednání. Krajský soud deklaroval zásah prvního žalovaného do práva stěžovatelů, uložil prvnímu žalovanému písemně se stěžovatelům omluvit a uložil mu zaplatit stěžovatelům náhradu nemajetkové újmy ve výši 40 000,- Kč, ve zbytku žalobu zamítnul. Odvolací soud potvrdil dotčené výroky krajského soudu, Nejvyšší soud dovolání odmítl jako nepřipustné. Stěžovatelé mají za to, že nalézací soud rezignoval na právní hodnocení a aplikaci institutu tzv. nepřímé diskriminace a v důsledku toho neprovedl potřebné navržené důkazy, respektive neúplně zjistil skutkový stav a selektivně přihlédl k tvrzeným skutečnostem. Soud tak dle nich zcela pominul etnickou diskriminaci a negativní důsledky vytváření etnicky homogenního vyloučeného bydlení.

Diskriminace při přidělování bytů (sp. zn. I. ÚS 1891/13)

Ústavní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí obecných soudů **neobsahuje řádné a přesvědčivé odůvodnění**, neboť se dostatečně nevypořádaly s tvrzením stěžovatelů, že byli bytovou politikou města Kladno nepřímo diskriminováni. Rozsudek krajského soudu je vnitřně rozporný a nekonzistentní, když výrok konstatuje diskriminaci a segregaci stěžovatelů při uspokojování bytové potřeby, zatímco v odůvodnění absentují právní závěry o jakékoli formě diskriminace. Dále zde chybí vymezení zakázaného diskriminačního důvodu. Odůvodnění je zároveň neúplné, když se prvostupňový soud nevypořádal s návrhy, které stěžovatelé vznášeli od samého počátku řízení, poukazující na to, že jsou vystaveni minimálně tzv. nepřímé formě diskriminace. Uvedené vady nebyly napraveny ani v rámci odvolacího řízení.

Proto Ústavní soud napadená rozhodnutí zrušil, neboť nepřiměřeně zkrátila stěžovatele v jejich právech zakotvených v čl. 36 odstavci 1 Listiny.

D. Reklama – diskriminace na základě etnického původu

1. Usnesení sp. zn. III. ÚS 215/18 ze dne 30. 8. 2018
reklamní trička s nápisem „Měl jsem se líp učit!“

Další antidiskriminační judikatura

Databáze rozhodnutí Ústavního soudu

NALUS

<https://nalus.usoud.cz>

NALUS

The screenshot shows the NALUS search interface in a web browser. The browser address bar shows the URL <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>. The page title is "NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky".

The interface includes a search bar and several tabs: "Vyhledávání", "Jednoduché vyhledávání", "Nalezené", "Odložené výsledky", and "Návod".

Under "Forma rozhodnutí:", there are checkboxes for "NÁLEZY", "USNESENÍ", "STANOVISKA PLĚNA", and "Jen publikovaná".

Under "Text hledej v zóně (části dokumentu)", there are checkboxes for "v právní větě", "v abstraktu", "v návěští", "ve výroku", "v odůvodnění", "v argumentaci Ústavního soudu", and "v odlišném stanovisku".

The search criteria section includes fields for "Text", "Identifikátor evropské judikatury (ECLI)", "Citace (sp. zn., Sb., SBN)", "Populární název", "Typ řízení", "Datum rozhodnutí od", "Datum vyhlášení od", "Datum podání od", "Datum zpřístupnění od", "Součte zpravodaj", "Součte s odlišným stanoviskem", "Navrhovatel (typ, specifikace)", "Dotčený orgán (typ, specifikace)", "Napadený akt (druh; číslo; název; ust.)", "Výrok", "Vztah k předpisům", "Předmět řízení", "Věcný rejstřík", and "Poznámka".

On the right side, there are buttons for "Vyhledat", "Vyhledat v nalezených", "Vyhledat a přidat k nalezeným", "Vyloučit z nalezených", "Vymazat dotaz", and "Vymazat nalezené".

Below these buttons, there is a "Historie dotazů:" section with a list of numbers 1, 2, 3, 4, 5. There is also a "Výsledky řadit podle:" dropdown menu set to "data rozhodnutí sestupně".

At the bottom, there are fields for "Výsledků na stránku:" (set to 20) and "Velikost písma rozhodnutí:" (set to 10).

At the bottom left, there is a small "Upozornění:" section with text about the electronic publication of judgments and the use of the system.

At the bottom right, there is a system tray showing the date and time: "21.5.2019".

Antidiskriminační judikatura ÚS 2009 - 2019

Věcný rejstřík: heslo „diskriminace“

https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx NALUS: Vyhledávání rozho... x

Soubor Úpravy Zobrazit Oblíbené položky Nástroje nápověda

Google Navrhované weby

NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky

Vyhledávání | Jednoduché vyhledávání | Nalezené | Odložené výsledky | Návod

Forma rozhodnutí:
 NÁLEZY
 USNESENÍ
 STANOVISKA PLÉNA
 Jen publikovaná

Text hledej v zóně (část dokumentu)
 v právní větě
 v abstraktu
 v návěti
 ve výroku
 v odůvodnění
 v argumentaci Ústavního soudu
 v odlišném stanovisku

Vyhledávání:

Historie dotazů: 1 2 3 4 5

Výsledky řadit podle: data rozhodnutí sestupně

Výsledků na stránku: 20

Velikost písma rozhodnutí: 10

Upozornění:
Rozhodnutí Ústavního soudu publikovaná v elektronické podobě na této internetové stránce slouží pouze pro informaci o rozhodovací činnosti Ústavního soudu. Autentické jsou pouze originály a stejnopisy rozhodnutí se státním známkem a podpisem příslušné úřední osoby. Elektronické verze rozhodnutí Ústavního soudu jsou na této internetové stránce k dispozici zdarma. Jejich další používání včetně používání doprovodných informací je povoleno pod podmínkou, že je výslovně uveden tento zdroj, zmíněná jeho bezplatnost a upozorněno na jeho neautentickou povahu.
Ústavní soud, Jeřábova 6, Brno, Česká republika
© 2016 AutoCont CZ, s.r.o.

Antidiskriminační judikatura ÚS 2009 - 2019

Antidiskriminační zákon 198/2009 Sb.

URL: <https://nalus.usoud.cz/Search/Search.aspx>

NALUS: Vyhledávání rozhodnutí Ústavního soudu České republiky

Forma rozhodnutí:
 NÁLEZY
 USNEŠENÍ
 STANOVISKA PLÉNA
 Jen publikovaná

Text hledej v zóně (část dokumentu)
 v právní větě
 v abstraktu
 v návěští
 ve výroku
 v odůvodnění
 v argumentaci Ústavního soudu
 v odlišném stanovisku

Vyhledávání: Jen přírůstky za 7 dní

Typ řízení: [dropdown menu]

Datum rozhodnutí od: [date field]

Datum vyhlášení od: [date field]

Datum podání od: [date field]

Datum zpřístupnění od: [date field]

Soudce zpravodaj: [dropdown menu]

Soudce s odlišným stanoviskem: [dropdown menu]

Navrhovatel (typ, specifikace): [dropdown menu]

Dotčený orgán (typ, specifikace): [dropdown menu]

Napadený akt (druh, číslo, název, ust.): [dropdown menu]

Výrok: [dropdown menu]

Vztah k předpisům: 198/2009Sb./Sb.m.s., # §/Čl. odst. písm. [dropdown menu]

Předmět řízení: [dropdown menu]

Vácný rejstřík: [dropdown menu]

Poznámka: [text field]

Vyhledat

Vyhledat v nalezených

Vyhledat a přiložit k nalezeným

Vyjoutit z nalezených

Vymazat dotaz

Vymazat nalezené

Histore dotazů: [1] [2] [3] [4] [5]

Výsledky řadit podle: data rozhodnutí sestupně

Výsledků na stránku: 20

Velikost písma rozhodnutí: 10

Upozornění:
Rozhodnutí Ústavního soudu publikovaná v elektronické podobě na této internetové stránce slouží pouze pro informaci o rozhodovací činnosti Ústavního soudu. Autentické jsou pouze originály a stejnopisy rozhodnutí se státním známkem a podpisem příslušné úřední osoby. Elektronické verze rozhodnutí Ústavního soudu jsou na této internetové stránce k dispozici zdarma. Jejich další používání včetně používání doprovodných informací je povoleno pod podmínkou, že je výslovně uveden tento zdroj, zmíněná jeho bezplatnost a upozorněno na jeho neautentickou povahu.
Ústavní soud, Jeřbůva 6, Brno, Česká republika
© 2016 AutoCont CZ, s.r.o.

Děkuji za pozornost.

Mgr. et Mgr. Robert Jakubíček
robert.jakubicek@usoud.cz

ÚSTAVNÍ
SOUD

Ústavní soud
Joštova 8, 660 83 Brno 2, tel.: 542162111, www.usoud.cz